

Таким чином, домашнє насильство — це порушення прав людини і злочин, за який на законодавчому рівні передбачено різне покарання для кривдника. Кривдника можуть притягнути до адміністративної та цивільно-правової, а з січня 2019 року — і до кримінальної відповідальності.

Ураховуючи викладене, можна дійти висновку про те, що з одного боку з огляду на характер вчиненого насильства у сім'ї держава зобов'язана сприяти припиненню домашньому насильству, наданню допомоги та захисту постраждалої особи, відшкодуванню їй завданої шкоди, невідворотно та вчасно реагувати на припинення економічного насильства та гарантувати, забезпечувати найвищі соціальні цінності, якими є: людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність, безпека, з іншого боку, забезпечити належне розслідування випадків домашнього насильства з метою притягнення, в разі обґрунтованих підстав, до відповідальності кривдників, обумовити зміну їхньої поведінки.

Список використаних джерел:

1. Про запобігання та протидію домашньому насильству : Закон України від 07.12.2017 № 2229-VIII. В редакції від 01.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-19#Text>.

2. Запорожець А. А. Криміналізація домашнього насильства – новела кримінального законодавства України. *Вісник кримінального судочинства*. 2018. Вип. 1. С. 146–149.

3. Юрків Я. І. Сутність та зміст соціального феномену «насильство в сім'ї». *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія «Педагогіка, соціальна робота». Вип. 27. С. 231.

4. Чайка В. В. Соціальна обумовленість криміналізації насильства в родині. *Молодий вчений*. 2018. Вип. 4. С. 104–106.

КЛАСИФІКАЦІЯ НАСИЛЬСТВА У ВІДПОВІДНОСТІ ОЗНАКИ СТАТІ

Вадим СКОРИК, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Крістіна АЛЕКСАНДРОВА, здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

В Конституції України закріплено, що ніхто не може бути свавільно позбавлений життя. Обов'язок держави – захищати життя людини. Кожен має право захищати своє життя і здоров'я, життя і здоров'я інших людей від протиправних посягань. Кожен має право будь-якими не забороненими законом засобами захищати свої права і свободи від порушень і протиправних посягань (статті 27, 55 Конституції). [1]

Відповідно до частин другої та третьої статті 24 Конституції України не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї; спеціальними заходами щодо охорони праці і здоров'я жінок, встановленням пенсійних пільг; створенням умов, які дають жінкам можливість поєднувати працю з материнством; правовим захистом, матеріальною і моральною підтримкою материнства і дитинства, включаючи надання оплачуваних відпусток та інших пільг вагітним жінкам і матерям.[2]

Закон визначає порядок оскарження дискримінації за ознакою статі, сексуальних домагань, насильства за ознакою статі та передбачає можливість відшкодування матеріальних збитків та моральної шкоди, завданих унаслідок дискримінації за ознакою статі, сексуальних домагань чи насильства за ознакою статі.[4]

Домашнє насильство є однією з найбільш гострих соціальних проблем, від якої страждають як жінки, так і чоловіки. Найбільш вразливими є жінки та діти. У групі підвищеного ризику потрапляння у ситуацію насильства знаходяться особи з інвалідністю, похилого віку, внутрішньо переміщені особи, жінки з сільської місцевості [3].

Насильство негативно впливає як на фізичне, так і на психічне здоров'я постраждалих та може призвести до інвалідності чи летальних випадків, як внаслідок нанесення тяжких тілесних ушкоджень, не сумісних із життям, так і внаслідок суїцидів. Постраждалі від домашнього насильства, переважно жінки, не можуть належним чином виконувати свої батьківські обов'язки, внаслідок чого зростає рівень соціального сирітства.

Насильство щодо жінок та дівчаток негативно впливає на їх репродуктивне здоров'я, внаслідок чого знижується рівень народжуваності та збільшується кількість новонароджених дітей з вадами здоров'я.

Збройний конфлікт в східних областях України підвищує ризики випадків домашнього насильства в сім'ях учасників бойових дій, постраждалих на посттравматичний синдром. Виникають загрози насильства щодо чоловіків, які здобули інвалідність через каліцтво під час бойових дій.

Насильство за ознакою статі – це діяння, спрямовані проти осіб через їхню стать, або поширені в суспільстві звичаї чи традиції (стереотипні уявлення про соціальні функції (становище, обов'язки тощо) жінок і чоловіків), або діяння, що стосуються переважно осіб певної статі чи зачіпають їх непропорційно, які завдають фізичної, сексуальної, психологічної або економічної шкоди чи страждань, включаючи погрози таких дій, у публічному або приватному житті.[3]

Згідно зі статтею 6 Закону дискримінація за ознакою статі забороняється. Не вважаються дискримінацією за ознакою статі: спеціальний захист жінок під час вагітності, пологів та грудного вигодовування дитини; обов'язкова строкова військова служба для чоловіків, передбачена законом; різниця в пенсійному віці для жінок і чоловіків, передбачена законом; особливі вимоги щодо охорони праці жінок і чоловіків, пов'язані з охороною їх репродуктивного здоров'я; позитивні дії.[2]

Статтями 22 та 23 Закону визначено, що особа, яка вважає, що стосовно неї було застосовано дискримінацію за ознакою статі чи вона стала об'єктом сексуальних домагань або постраждала від насильства за ознакою статі, має право звернутися зі скаргою до державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим, органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та/або до суду в порядку, визначеному законом.[4]

Кодекс України про адміністративні правопорушення передбачає відповідальність за вчинення домашнього насильства, насильства за ознакою статі, тобто умисне вчинення будь-яких діянь (дій або бездіяльності) фізичного, психологічного чи економічного характеру (застосування насильства, що не спричинило тілесних ушкоджень, погрози, образи чи переслідування, позбавлення житла, їжі, одягу, іншого майна або коштів, на які потерпілий має передбачене законом право, тощо), внаслідок чого могла бути чи була завдана шкода фізичному або психічному здоров'ю потерпілого, а так само невиконання термінового заборонного припису особою, стосовно якої він винесений, або неповідомлення уповноваженим підрозділам органів Національної поліції України про місце свого тимчасового перебування в разі його винесення (стаття 173² Кодексу). При цьому, верхня межа санкцій цієї статті Кодексу передбачає адміністративне стягнення у виді адміністративного арешту на строк до п'ятнадцяти діб, що є винятковим і досить суворим заходом адміністративного впливу на правопорушника.[5]

Отже, національне законодавство України спрямоване на охорону існуючих у державі суспільних відносин від протиправних посягань. Будь-яке незаконне насилля, у тому числі, і за ознакою статі, не допускається, розцінюється як правопорушення або злочин і тягне за собою відповідальність.

Органами, установами та організаціями, наділеними повноваженнями у сфері забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків, є:

- Верховна Рада України;
- Уповноважений Верховної Ради України з прав людини;
- Кабінет Міністрів України;
- спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;

- органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування, визначені в їх складі уповноважені особи (координатори) з питань забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків;
- громадські об'єднання.

Щороку від насильства в Україні потерпає близько 100 тисяч осіб. Серед них 90% жінок. Зокрема, за даними Мінсоцполітики у 2017 році зареєстровано 96 245 звернень щодо домашнього насильства, з них 85 340 – від жінок, 10 366 – від чоловіків, 900 – від дітей.

Рівна та ефективна участь жінок у всіх сферах життя суспільства є необхідною умовою для економічного, політичного та соціального розвитку країни. Гендерна нерівність у процесах розвитку, економічному та соціальному житті носить дискримінаційний характер та сприяє фемінізації бідності.

Дискримінація обмежує? Протидій!

Список використаних джерел:

1. Інформаційні матеріали щодо подолання насильства за ознакою статі та домашнього насильства в Україні (короткий огляд законодавства). URL: https://minjust.gov.ua/gendpravexp_gendnas
2. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
3. Насильство за ознакою статі. URL: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/TM058173.html
4. Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків. Дискримінація за ознакою статі. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2866-15#Text>
5. Кодекс України про адміністративні правопорушення. http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KD0005.html

АДМІНІСТРАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАХОДИ ПРОТИДІЇ ДОМАШНЬОМУ НАСИЛЬСТВУ В УКРАЇНІ

Вадим СКОРИК, доцент кафедри публічного управління та адміністрування Національної академії внутрішніх справ, кандидат юридичних наук

Вікторія БАБЕНКО здобувач вищої освіти навчально-наукового інституту № 1 Національної академії внутрішніх справ

7 січня 2018 року набрав чинності Закон України «Про запобігання та протидію домашньому насильству»[1], в якому запроваджено комплексний підхід та визначено систему заходів щодо запобігання та протидії фізичному, психологічному та сексуальному насильству в сім'ї. Законом встановлено, що до кривдника (особи що вчинила домашнє насильство у будь-якій формі)